

Impozitarea companiilor digitale- subiect de dezbatere publică în Republica Moldova

Autor: Vladislav Kaim

Acest studiu este realizat în cadrul proiectului "Fostering the Adoption and Implementation of KeyReforms", implementat cu suportul National Endowment for Democracy. Opiniile și concluziile aparțin autorilor și nu reprezintă neapărat poziția National Endowment for Democracy”.

Chișinău, ianuarie, 2020

REZUMAT EXECUTIV

În dorința sa de a-i face pe giganții digitali să plătească în funcție de locul în care sunt consumatorii lor, Guvernul Chicu este în pas cu tendințele europene și globale. Totuși, noul proiect legislativ poate rămâne nerealizat dacă nu se va ține cont de natura internațională a problemei. A merge singur contra companiilor care obțin venituri colosale, după orice standarde, poate submina eficiența întregului sistem și chiar poate afecta relația noastră cu Statele Unite ale Americii. Cu toate acestea, există soluții mai bune.

Cuvinte cheie: Republica Moldova, proces bugetar, politică fiscală, impozitare digitală.

Pe data de 26 noiembrie 2019 Guvernul proaspăt investit, a prezentat proiectul Bugetului de stat 2020. Deși cea mai mare parte a atenției publice a fost ținută asupra deficitului bugetar și a cheltuielilor sociale, o altă prevedere a stârnit interesul. Ministerul Finanțelor a venit cu propunerea de a obliga companiile digitale multinaționale să se înregistreze ca persoane juridice în Moldova și să plătească TVA pentru veniturile pe care le obțin de la utilizatorii moldoveni.¹ Estimările Ministerului Finanțelor prognozează că această măsură va aduce suplimentar aproximativ 100 de milioane de lei în trezoreria statului². Comunitatea de experți și publicul larg au reacționat destul de sceptic, mulți parlamentari și-au exprimat îngrijorarea cu privire la aplicarea practică a noului proiect legislativ. Drept urmare, Guvernul a amânat adoptarea deciziei contestate de la 1 Ianuarie 2020, la 1 Aprilie 2020.

Obiectivele evidente ale noului proiect legislativ ar fi companiile pe care le cunoaștem sub abrevierea GAFa: Google, Amazon, Facebook și Apple. Ar fi potrivit să adăugăm și alte câteva companii la această listă, Netflix și Airbnb fiind cele mai bune exemple. Modelele lor de afaceri sfidează presupunerile convenționale (mai puțin pentru Apple), ceea ce a dus la consecințe negative masive asupra regimului fiscal internațional. Noii giganți digitali nu dețin multe active fizice și nu stabilesc prezența în fiecare jurisdicție în care au clienți, dependența lor principală fiind informațiile din datele clienților și proprietatea intelectuală (IP).

Deoarece condițiile actuale ale impozitării internaționale au fost stabilite în anii 1920, baza acestora a fost principiul prezenței fizice, conform căruia întreprinderile plătesc impozite în funcție de locul în care se află sediile lor. Chiar înainte de venirea erei digitale, defectele acestui model au devenit evidente când multe jurisdicții s-au transformat în paradisuri fiscale. Mai mult, în anii 90, când companiile digitale au început să prospere, Organizația Mondială a Comerțului (OMC) nou înființată, a decis că comerțul electronic transfrontalier și afacerile digitale nu ar trebui să fie supuse taxelor vamale. Problema impozitării nu a fost abordată la acel moment.

¹ Balkan Insight: *Moldova to Close Deficit by Taxing Facebook, Google*. 28 Nov 2019. Link: <https://balkaninsight.com/2019/11/28/moldova-to-close-deficit-by-taxing-facebook-google/>

² Newsmaker.md: *Минфин хочет обязать Google и Facebook платить НДС в бюджет Молдовы*. 26 Nov 2019. Link: <https://newsmaker.md/rus/novosti/minfin-hochet-obyazat-google-i-facebook-platit-nds-v-byudzhnet-moldovy/>

Cu toate acestea, atitudinea față de companiile Big Tech a început să se schimbe dramatic după referendumul din Marea Britanie și alegerile prezidențiale din SUA, din 2016. Acesta a fost unul dintre primele momente în care comunitatea mondială și-a dat seama că amprenta sa digitală a devenit un produs (și încă unul foarte profitabil) de care consumatorii, de fapt, nu pot dispune. Au urmat mai multe dezvăluiri. CEO Facebook, Mark Zuckerberg, a fost nevoit să răspundă în fața Senatului SUA și a Parlamentului European, iar compania sa a fost amendată multiplu, de mai multe autorități antitrust. Larry Page și Serghei Brin, Alphabet (compania mamă Google) au sfidat apelurile de depunere a mărturiilor. Rămâne de văzut dacă, recenta lor plecare de la cârma în favoarea șefului Google, Sundar Pichai, va duce la schimbări semnificative.

Puterile mondiale și publicul larg au venit cu o reacție negativă. GAFA a dobândit o putere imensă de negociere, utilizându-și influența globală pentru scopuri de lobby la toate nivelurile. Ei își puteau permite cu ușurință aceasta din cauza profiturilor în creștere constantă. Unele din aceste profituri, deși pentru o perioadă scurtă de timp, au ajuns la o capitalizare de piață de un trilion de dolari.³ Cu toate acestea, cele mai mari jurisdicții - SUA, UE, India, Australia, etc. - au ajuns la concluzia că acestea au un efect asupra gigantilor digitali prin impozitarea acestora pe baza veniturilor pe care le generează din datele cetățenilor lor. UE și Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) au decis să fie primii care au inițiat inițiative de reformare a impozitării internaționale, astfel încât GAFA să nu mai obțină avantaje neloiale.

Noile propuneri OCDE au fost publicate la începutul lunii octombrie și au avut drept scop schimbarea documentului-cadru inclusiv pentru *combaterea reducerii bazei de impozitare și eliminării profiturilor de sub impozitare* (BEPS).⁴ Principala atenție acordată schimbării conceptului de prezență și problemei discrepantei dintre scara de activitate a companiilor și prezența acestora. La rândul lor, acestea au fost întocmite în conformitate cu raportul OCDE din martie 2018, susținut de 113 state. UE intenționează să stabilească o rată constantă unificată de „impozit digital” în 2020. Pentru toate acestea, momentan, decizia finală la scară globală (sau cel puțin europeană) nu a fost luată din cauza conflictului de interese al mai multor state.⁵ Fiind o țară mică care nu influențează tendințele regionale în economia digitală, Moldova nu își poate permite să acționeze unilateral în asemenea condiții.

Un avertisment teribil în această privință ar trebui să fie soarta Franței, ale cărei autorități au impus temporar o taxă similară cu o rată de 3%: ca răspuns, administrația lui Donald Trump a impus taxe de 100% pentru un număr de mărfuri franceze considerând această taxă discriminatorie în raport cu companiile americane. Lipsa de permisiune din partea autorităților indiene pentru Amazon să funcționeze liber pe această piață, printre altele, a dus la expulzarea țării din Schema Generalizată a Preferințelor (SPG), un regim special al preferințelor comerciale unilaterale pentru țările în curs de dezvoltare, de care a

³ CEPS *Taxing Digital Economy: Time for Pragmatism*. 2 Dec 2019. Link: <https://www.ceps.eu/taxing-the-digital-economy/>

⁴ OECD leading multilateral efforts to address tax challenges from digitization of the economy. 9 Oct 2019. Link: <https://www.oecd.org/tax/oecd-leading-multilateral-efforts-to-address-tax-challenges-from-digitalisation-of-the-economy.htm>

⁵ KPMG *Taxing the Digital Economy*. July 2018. Link: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2018/07/taxing-the-digital-economy.html>

fost principalul beneficiar (Moldova la fel se bucură de aceste preferințe). Alte state – de la Italia până la Israel - încep de asemenea să se îndrepte spre măsuri unilaterale, fie că este vorba despre taxe sau „teste de prezență”, unde criteriul principal este numărul de clienți dintr-o jurisdicție dată. Cu toate acestea, este evident că GAFA nu și-a schimbat încă mult comportamentul.

Scepticismul cu privire la gravitatea potențială a reacției americanilor este inevitabil, având în vedere argumentul importanței scăzute a pieței moldovenești în comparație cu cea din Franța și India. Cu toate acestea, cu greu se poate aștepta ca inițiativa Ministerului Finanțelor să treacă complet neobservată, având în vedere concentrarea specifică pe Google și Facebook. Franța, de exemplu, a suferit pentru introducerea unei măsuri mai puțin dure. În cazul ei, nicio companie nu a fost menționată special în scopuri fiscale, dar pragurile de venituri și numărul de utilizatori după care compania a fost considerată impozabilă au fost aranjate astfel încât să fie evident că doar giganții digitali americani ar putea fi în centrul atenției.

La dispoziția guvernului Republicii Moldova există alte două strategii care îi vor permite să nu meargă singur împotriva giganților digitali (ceia ce este sortit eșecului), ci să folosească propriile arme ale giganților. Prima este de a amâna intrarea în vigoare a noii taxe până la 1 ianuarie 2021, deoarece până atunci va fi introdusă o taxă digitală unică în UE în mod continuu, iar sincronizarea acesteia cu ceea ce va fi adoptat în UE. Acest lucru va permite Moldovei să-și unifice regimul de impozitare pentru companiile digitale cu regimul aplicabil pe cea mai mare piață comună din lume. O astfel de decizie poate duce la o serie de efecte secundare pozitive - de exemplu, capacitatea de a obține mai rapid recunoașterea respectării de către Moldova a standardelor noului Regulament al UE privind protecția datelor cu caracter personal (GDPR) etc.

Dacă guvernul dorește să fie mai proactiv și să găsească o soluție regională, pare rezonabil să vină cu inițiativa creării unui grup de lucru ținut de reprezentanți ai țărilor Parteneriatului Estic (EaP) privind impozitarea digitală. Obiectivul grupului va fi crearea unei impozitari digitale unice pe teritoriul PE și poate fi constituită din reprezentanți ai ministerelor economiei, organe fiscale și autorități de reglementare antimonopol. O astfel de inițiativă (supusă coordonării cu procesele UE) va fi foarte probabil susținută de biroul Margrethe Vestager, vicepreședinte al Comisiei Europene, care supraveghează cu prioritate această problemă.

Prezența Google (prin serviciul de căutare, e-mail și alte servicii), Facebook (rețeaua socială, Messenger, Whatsapp, Instagram) și alți giganți digitali în viața moldovenilor poate fi numită în siguranță omniprezentă. În aceste condiții, Guvernul este obligat să asigure un tratament echitabil al companiilor de către consumatori. Dar măsurile unilaterale introduse de cele mai mici și una dintre cele mai sărace țări din Europa împotriva titanilor noii economii, care utilizează pe deplin economiile de scară și prezența lor globală pentru a menține conducerea, au șanse extrem de limitate de succes. Să nu uităm că orice astfel de decizie ar trebui luată, având în vedere și impactul potențial al acesteia asupra relațiilor dintre Republica Moldova și Statele Unite.

Despre autor: Vladislav Kaim este membru al rețelei de tineret UNCTAD *Youth Network* și student la master în economie la Universitatea Lund (Suedia). Opiniile exprimate în material aparțin exclusiv autorului. Twitter: @VladislavKaim.